

ВИЗУАЛНИТЕ ПРОЕКЦИИ НА ПАТОСА

(Образи на виждането и познанието в поезията на Яворов)

Клео Протохристова

Въпросът за образите на виждането и знанието в поезията на Яворов изглежда предпоставен от четири обсоаятелства, три от които са вазимосвързани, но в същото време и достатъчно самостоятелни. На първо място въпросът се задава от самата поезия на Яворов. Не само защото едва ли може да се посочи друго поетическо творчество в българския литературен опит, което с такава настойчивост да напластява назовавания на елементи от сетивно-познавателния комплекс, но и защото собственото съзнание на тази поезия за проблемите на виждането и пряко съотнасящите се с тях проблеми на познанието е достатъчно ясно заявено.

Вторият подтик за интереса към темата се съдържа в недостатъчно осмислената от литературната ни наука интертекстуална съотнесеност между специфичната интерпретация на виждането и познанието в поезията на Яворов и един така мощно огласен в литературното ни пространство прецедент, какъвто е категоричното утвърждение за собствената позиция на знаещ и виждащ в творчеството на Ботев.

На трето място, естествен подстъп към този пореден опит върху Яворов е критическата традиция, която с респектираща устойчивост в един още по-респектиращ обхват от време - от началото на века до наши дни - поддържа актуалността на проблема, формулиран по различни начини от различните автори, но неизменно свеждан в крайна сметка до мотива за слепотата в неговото творчество. Както е логично, изследванията на проблема са се осъществявали най-вече в посоката на психофизическите и епистемологичните му аспекти.

Вече встрани от тази група предпоставки, като контекст на поредното връщане към проблема трябва да се спомене актуалният в днешното научно-литературно дирене интерес към въпросите на визуалността и все по-дълбоко осъзнаване на езика като проникнатата от видимост структура, която вълпява в себе си погледа. В българската си конкретизация тази тенденция естествено отвежда към съсредоточаване върху Яворов и образите на виждането в не-